

місцевого самоврядування та представників туристичного бізнесу допоможуть подолати виклики, зберегти туристичний сектор країни в час війни та забезпечити його швидке відновлення по її завершенню.

Список використаних джерел:

1. OECD Tourism Trends and Policies 2022. URL : <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/a8dd3019-en/index.html?itemId=/content/publication/a8dd3019-en>
2. Моца А. А., Шевчук С. М., Серeda Н. М. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 41. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31>
3. Барвінок Н. В. Перспективи розвитку воєнного туризму на території України після закінчення російсько-української війни. URL : doi: 10.15330/apred.2.18.206-217
4. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько-української війни на туризм та перспективи його розвитку в майбутньому. С. 24–32. URL : <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-4>
5. Божко Л. Д., Холодок В. Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. Культура України. 2022. Випуск 77. С. 56–64.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. URL : <https://dsns.gov.ua/>

Пісецька Т. В.

аспірантка

Науковий керівник:

д. е. н., проф. Кібальник Л.О.

Черкаський національний університет ім.Богдана Хмельницького

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВЕКТОРИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОВОЄННОЇ УКРАЇНИ

Внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, Україна зазнала значних втрат як у господарстві, так і у соціальній сфері. Незважаючи на це, країна знову показала свою стійкість та волю до відновлення та прагнення відстоювати європейські цінності.

Відповідно до Указу Президента від 21 квітня 2022 року № 266/2022 «Питання Національної ради з відновлення від наслідків війни» розпочато роботу над проектами розділів плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України [1].

План включатиме перелік заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, пропозиції щодо пріоритетних реформ та стратегічних ініціатив, перелік

нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди.

На даний момент Україна стикається з серйозними викликами у соціально-економічній сфері, тому важливо, щоб уряд ініціював необхідні реформи та заходи, щоб зменшити негативний вплив цих викликів на державну економіку та забезпечити стабільний розвиток України.

Згідно з прогнозом Світового банку, ВВП України зменшиться більше, ніж на 45%, що призведе до збільшення видатків бюджету майже вдвічі. Це станеться через збільшення витрат на оборону та гуманітарну допомогу бізнесу. Також очікується зниження надходжень до бюджету через зменшення податкових надходжень та тимчасове скасування митних зборів та ПДВ на імпорт. За прогнозами, дефіцит бюджету до кінця року може перевищити 45 млрд доларів [2].

Згідно з даними уряду, більше ніж третина підприємств призупинила свою діяльність, близько 20% малих та середніх підприємств суттєво скоротили свою діяльність, а інші зазнають обмежень у зовнішньоекономічній діяльності через блокаду морських портів. У той же час, надання Україні статусу кандидата в члени ЄС створює чіткі рамки для поступового узгодження законодавства України, що дозволяє вільний рух товарів, послуг, капіталу та людей [3].

Демографічний колапс, спричинений вимушеною кваліфікованою еміграцією (так званий «відтік мозків»), може стати серйозною загрозою для економічного майбутнього України. За офіційними даними, більше чотирнадцяти мільйонів українців, що складає більше чверті населення, залишили свої домівки, з них понад шість мільйонів емігрували в період війни. Україна повинна спрямувати зусилля на мобілізацію критичної маси талантів, щоб забезпечити економіку найсучаснішими знаннями та передати досвід у майбутнім.

Хоча Україна не досягає рівня економічної складності та диверсифікації, який є в європейських країнах, її сільське господарство годує понад 400 мільйонів людей у всьому світі. Україна є одним з провідних світових експортерів зернових та олійних культур, збільшуючи свій вплив у світі. Але будь-яке порушення функціонування українського аграрного сектору може призвести до продовольчої кризи в країнах регіону MENA.

Соціально-економічне відновлення повоєнної України потребує реалізації комплексної стратегії з відновлення різних секторів економіки та соціальної сфери.

Сприяння залученню іноземних інвестицій. Залучення іноземних інвестицій є важливим елементом відновлення повоєнної України. Це може бути досягнуто шляхом створення сприятливого інвестиційного клімату, зменшення бюрократії, розширення міжнародного співробітництва та створення конкурентоспроможної економіки. Іноземні інвестиції можуть стати додатковим джерелом фінансування для відновлення економіки та підтримки соціально-економічного розвитку України.

Реформування економіки. Україна повинна перейти від моделі економіки, заснованої на виробництві сировини, до моделі, заснованої на

високотехнологічному виробництві та інноваціях. Також необхідно здійснити реформи в сфері податків, бюджету, підприємницької діяльності та інші реформи, які покращать економічну ситуацію в країні.

Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу. Розвиток малого та середнього бізнесу є одним з ключових факторів економічного зростання країни. Для цього необхідно створити сприятливі умови для розвитку цього сектору економіки, зокрема, надати підтримку в формі легалізації та спрощення процедур реєстрації, зниження податкового тягаря, доступу до фінансування та ін.

Підвищення ефективності державного управління. Ефективне державне управління є важливою передумовою успішного відновлення економіки після війни. Для цього необхідно здійснити реформу державного управління, зменшити бюрократію та корупцію, підвищити якість послуг та інші заходи.

Розвиток інфраструктури. Розвиток інфраструктури є важливим елементом відновлення повоєнної України. Це включає будівництво та модернізацію доріг, залізниць, аеропортів, портів, енергетичних та транспортних мереж, а також розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Це створить сприятливі умови для промислового виробництва, транспортного сполучення та розвитку туризму.

Соціальна політика. Відновлення повоєнної України потребує розвитку соціальної політики, що включає забезпечення доступу до якісної освіти та охорони здоров'я, підвищення рівня життя та забезпечення соціального захисту населення, зокрема ветеранів війни та людей, які постраждали від війни.

Розвиток аграрного сектору. Україна має великий потенціал для розвитку аграрного сектору, що може стати одним з векторів відновлення економіки. Для цього необхідно підтримувати розвиток сільського господарства, зокрема шляхом створення нових технологій, підвищення якості продукції та розвитку експортного потенціалу.

Розвиток експортної сфери. Розвиток експортної сфери є одним з ключових векторів відновлення економіки України. Це включає підтримку експортних підприємств, зменшення бюрократії та спрощення процедур експорту, збільшення конкурентоспроможності виробів та розвиток нових експортних ринків.

Розвиток громадських ініціатив. Розвиток громадських ініціатив може стати додатковим вектором відновлення повоєнної України. Це включає підтримку малих та середніх підприємств, розвиток місцевих ініціатив та створення благодійних фондів. Громадські ініціативи можуть забезпечити взаємодію між громадою та владою, сприяти підвищенню культурного та соціального рівня населення та залученню інвестицій.

Соціально-економічні вектори відновлення повоєнної України включають широкий спектр заходів, що вимагають реалізації в декількох напрямках. До них входять стабільність та забезпечення безпеки, розвиток інфраструктури, соціальна політика, розвиток аграрного та експортного секторів, розвиток громадських ініціатив та залучення іноземних інвестицій. Реалізація цих векторів допоможе

забезпечити сталість та зростання економіки України, а також підвищення рівня життя населення.

Список використаних джерел:

1. Указу Президента від 21 квітня 2022 року № 266/2022 «Питання Національної ради з відновлення від наслідків війни». Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>
2. World Bank. (2023, April 6). Russian Invasion of Ukraine and Cost of Living Crisis Dim Growth Prospects in Emerging Europe and Central Asia. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/04/06/russian-invasion-of-ukraine-and-cost-of-living-crisis-dim-growth-prospects-in-emerging-europe-and-central-asia>.
3. План відновлення України. URL: <https://recovery.gov.ua/>

Слатвінська Л. А.,

к. е., н., доцент.

Махо І. П.,

здобувач вищої освіти.

Залозний В. П.,

здобувач вищої освіти.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла тичини

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД В УКРАЇНІ

У воєнний та післявоєнний періоди з метою реабілітації та рекреації військовослужбовців та цивільних громадян поєднання туристичної та рекреаційної галузей органічно зумовлює створення туристично-рекреаційного комплексу нового типу та спеціалізації – типового міжгалузевого комплексу, в якому прямо чи опосередковано будуть брати участь багато різних галузей як матеріального, так і нематеріального виробництва. Він має стати системою економічно та соціально поєднаних окремих галузей, виробництв, виробничих підприємств та підприємств сфери послуг на певній території, призначення яких полягає у забезпеченні рекреаційними та реабілітаційними послугами населення. Черкаська область має ресурсний потенціал для розвитку такого виду туристично-рекреаційних комплексів на своїй адміністративній території.

Поняття «рекреаційний» підкреслює спрямованість функцій комплексу на реалізацію оздоровчих потреб населення та відновлення життєвих сил людини, а